

Regelbunden tillsyn i Aspenskolan

Förskoleklass

Grundskolan årskurserna 1–9

Inledning

Skolinspektionen har granskat verksamheten i Tierps kommun under perioden 16 juni till och med den 15 oktober 2009 och besökt Aspenskolan den 15-16 september 2009. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för den regelbundna tillsynen.

Tillsynen riktas mot tre huvudområden: **Kunskaper, Normer och värden** samt **Ledning och kvalitetsarbete**. Bedömningarna av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats (www.skolinspektionen.se/Tillsyn).

Inom de områden där Skolinspektionen bedömt att åtgärder behövs har kommunen och rektorn för skolan ansvar för att åtgärder vidtas. Åtgärderna ska redovisas till Skolinspektionen inom tre månader från dagen för Skolinspektionens beslut, dvs. senast den 25 februari 2010.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för Skolinspektionens bedömning är dels dokument från kommunen och Aspenskolan, dels den information som samlats in under besöket. I Aspenskolan intervjuades rektorn, lärare, annan personal, elever och föräldrar. Även annan information om kommunen och skolan från Skolverkets nationella uppföljningssystem, eller som finns publicerad på annat sätt, har använts.

Rektorn har tagit del av och givits möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i rapporten.

Beskrivning av skolan

Tabell 1: Antal elever på Aspenskolan

Aspenskolan	Antal elever
Förskoleklass	32
Grundskola	487

Källa: Aspenskolan

2 (20)

Aspenskolan är organiserad i tre arbetslag med årskurserna 7–9 samt ett arbetslag med förskoleklass och årskurserna 1–9. För varje arbetslag finns en arbetslagsledare. Arbetslagsledarna är med i skolans ledningsgrupp och ansvarar för informationen mellan arbetslag och ledningsgrupp samt leder och fördelar arbete i arbetslaget. Rektorsområdet har bestått av fyra skolor med en rektor och två biträdande rektorer. Vid tiden för tillsynen har de två biträdande rektorerna tillförordnats till rektor för Aspenskolan respektive rektor för de tre övriga skolorna Bruksskolan, Kyrkskolan samt Mehede skola. Till viss del kvarstår den tidigare arbetsfördelningen vilket innebär att de tillförordnade rektorerna har det personalansvar som de tidigare haft. En organisationsöversyn av skolområdena i Tierps kommun pågår.

Grundskolorna i Tierps kommun deltar i försöksverksamhet med utbildning utan timplan.

Bedömningar

Motiveringsrutan under varje bedömningspunkt fylls endast i när Skolinspektionen bedömt att åtgärder behövs. I detta material används begreppet styrdokument som en samlande beteckning för relevanta författningar och allmänna råd.

1 Kunskaper

Den regelbundna tillsynen granskar inom detta område skolans kunskapsresultat och arbetet för att ge eleverna möjlighet att nå de nationella målen för lärandet uttryckta i läroplan och kursplaner. Vidare granskas vilka förutsättningar skolan ger eleverna att nå målen.

1.1 Kunskapsresultat

Tabell 2: Resultat för elever i årskurs 9

	Aspenskolan					Samtliga skolor i kommunen ¹	Kommun-grupp ²	Riket ³
	2004	2005	2006	2007	2008	2008	2008	2008
Genomsnittligt meritvärde	190	209	198	189	189	194	202	209
Andel (%) som nått målen i samtliga ämnen	66	77	66	64	53	64	74	77
Andel (%) behöriga till nationellt program	85	94	87	89	89	87	87	89

Källa: Skolverkets officiella statistik

¹ Uppgifter baserade på samtliga huvudmän i kommunen

² Uppgifter baserade på samtliga huvudmän i kommungruppen

³ Uppgifter baserade på samtliga huvudmän i riket

4 (20)

Tabell 3: Resultat på nationella ämnesprov i årskurs 9

	Aspenskolan					Samtliga skolor i kommunen ⁴	Riket ⁵
	2004	2005	2006	2007	2008	2008	2008
Andel (%) elever som uppnått minst Godkänt i:							
Engelska	.	94	93	93	95	95	96
Matematik	78	80	..	89	68	75	83
Svenska	.	95	..	92	95	94	97

Källa: Skolverkets officiella statistik

. = Uppgift saknas

.. = Uppgift kan ej visas, då resultatuppgiften baseras på färre än 10 individer

Tabell 4: Resultat på nationella ämnesprov i årskurs 5

		2007		2008	
		Aspen-skolan	Riket	Aspen-skolan	Riket
Andel (%) elever som nått kravnivån på samtliga delprov på de nationella ämnesproven	Engelska	82	85	84	87
	Matematik	76	72	81	73
	Svenska	82	71	71	72
	Svenska som andraspråk	.	56	.	61

Källa: Uppgifter från skolan. Uppgifter på riksnivå för variabeln nationella ämnesprov presenteras utifrån ett obundet slumpvis urval om 200 skolor, från vilka Skolverket samlar in uppgifter om måluppfyllelse på de nationella ämnesproven. För svenska och svenska som andraspråk är delprov 4 för 2007 exkluderade på grund av stora bortfall.

. = Uppgift saknas

⁴ Uppgifter baserade på samtliga huvudmän i kommunen⁵ Uppgifter baserade på samtliga huvudmän i riket

Tabell 5: Relationen mellan betyg på ämnesprov och slutbetyg i ämnet matematik.

Andel (%) elever med lägre, lika eller högre slutbetyg jämfört med provbetyget

Ämne	Aspenskolan			Riket ³		
	Lägre	Lika	Högre	Lägre	Lika	Högre
Matematik	8	60	32	1,6	74,0	24,4

Källa: Skolverkets officiella statistik

Tabell 6: Relationen mellan betyg på ämnesprov och slutbetyg i ämnet svenska.

Andel (%) elever med lägre, lika eller högre slutbetyg jämfört med provbetyget

Ämne	Aspenskolan			Riket ³		
	Lägre	Lika	Högre	Lägre	Lika	Högre
Svenska	2,1	74,2	23,7	6	78,9	15,2

Källa: Skolverkets officiella statistik

Kommentar och bedömning:

Kunskapsresultaten för Aspenskolan år 2008 är lägre jämfört med riket beträffande genomsnittligt meritvärde och för andelen elever som nått målen i samtliga ämnen är resultaten väsentligt under riket. Andelen elever behöriga till nationellt program ligger år 2008 i nivå med riket i övrigt, dvs. 89 procent. Däremot når endast 53 procent av eleverna målen i alla ämnen år 2008 medan motsvarande siffra är 77 procent för riket. En väsentligt högre andel elever är således behöriga till de nationella programmen jämfört med andelen elever med fullständiga betyg. Det kan tyda på att Aspenskolan är en s.k. treämnesskola som lägger tyngdpunkten på de behörighetsgivande ämnena engelska, matematik och svenska medan övriga ämnen inte tillägnas lika mycket uppmärksamhet.

Vid jämförelse mellan flickornas och pojkarnas kunskapsresultat kan man i vissa ämnen se anmärkningsvärda skillnader. I ämnet idrott och hälsa är det 37 procent av flickorna som inte nått målen år 2008, motsvarande siffra för pojkarna är 16,7 procent. Andelen pojkar som erhållit betyget MVG i idrott och hälsa är samma år 31,2 procent medan motsvarande siffra för flickorna är 16,7 procent. Även ämnet hem- och konsumentkunskap visar anmärkningsvärda skillnader mellan flickors och pojkars kunskapsresultat men i motsatt riktning. Medan andelen flickor som fick betyget MVG i ämnet uppgick till 25,9 procent år 2008, var det inte någon av pojkarna som erhöll betyget MVG. Kunskapsresultaten i ämnet hem- och konsumentkunskap uppvisade liknande resultat år 2007. I ämnena idrott och hälsa, musik, biologi samt kemi är det mer än 20 procent av eleverna som inte når målen år 2008. Den officiella statistiken för kunskapsresultaten för år 2009 är vid tillsynstillfället inte tillgängliga.

En genomgång av betygskatalogen för år 2009 pekar på att en viss resultatförbättring beträffande andelen elever som nått målen i samtliga ämnen. Tillsynen visar att skolan inte utvärderat och analyserat kunskapsresultaten. Vid skolan finns flera elever med utländsk bakgrund som är nyanlända till Sverige som går i s.k. förberedelseklass. Tillsynen visar att eleverna inte får studiehundledning på modersmålet och att undervisningen inte anpassas till varje elevs erfarenheter, förutsättningar och behov.

Skolinspektionen bedömer att skolan måste förbättra kvalitetsarbetet i syfte att förbättra måluppfyllelsen. Skolan behöver följa upp och intensifiera arbetet med att utvärdera och analysera resultaten, för att undervisningen utvecklas så att alla elever ges förutsättningar att nå målen för utbildningen. Detta är särskilt viktigt då det i tillsynen framkommer uppgifter om att det finns elever som inte får stöd i tillräcklig omfattning.

1.2 Uppföljning och kommunikation av kunskapsresultat

Bedömningspunkter

1.2.1 Lärarna följer fortlöpande upp elevernas kunskapsutveckling och resultat i alla ämnen i förhållande till styrdokumentens krav.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

1.2.2 Lärarna genomför utvecklingssamtal om hur elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling bäst kan stödjas.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

1.2.3 Lärarna upprättar en individuell utvecklingsplan i samband med utvecklingssamtalet.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering

Vid utvecklingssamtalet ska läraren enligt 7 kap. 2 § grundskoleförordningen i en skriftlig individuell utvecklingsplan ge omdömen om elevens kunskapsutveckling i relation till målen i varje ämne som eleven får undervisning i, och sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå målen och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen och kursplanerna. Den individuella utvecklingsplanen, IUP, kan även innehålla omdömen om elevens utveckling i övrigt inom ramen för läroplanen, om rektorn beslutar det. Överenskommelser mellan läraren, eleven och elevens vårdnadshavare vid utvecklingssamtalet ska alltid dokumenteras i utvecklingsplanen. Rektorn beslutar

om utformningen av sådan skriftlig information som ges i utvecklingsplanen, enligt 7 kap. 2 § grundskoleförordningen.

Elever och föräldrar informeras om kunskapsutvecklingen i alla ämnen genom ett digitalt system. Lärare, elever och föräldrar har möjlighet att förbereda sig inför utvecklingssamtalet genom att utbyta information. Det digitala systemet innehåller också den individuella utvecklingsplanen (IUP). I samband med utvecklingssamtalet skrivs en IUP som lagras digitalt och berörda får åtkomst till uppgifterna genom en personlig inloggningskod. Vid intervjuer framkommer att eleverna endast i mycket liten omfattning känner till sin IUP och inte heller vad IUP-dokumentet syftar till. I elevernas IUP framgår det inte vilka insatser som behövs för att elevens kunskapsutveckling bäst kan stödjas. De omdömen som ges är inte alltid kopplad till de nationella målen. Enligt lärarna är det svårt att få föräldrar att använda sig av systemet som en informationskanal och som en förberedelse för utvecklingssamtalet. Enligt rektorn har användandet av det digitala informationssystemet ännu inte helt funnit sina former.

Skolinspektionen konstaterar att de individuella utvecklingsplanerna inte uppfyller de krav som ställs.

1.3 Bedömning och betygssättning

Bedömningspunkter

1.3.1 Lärarna använder resultaten från de nationella ämnesproven för att bedöma elevers kunskapsutveckling och som stöd för betygssättning.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

1.3.2 Vid bedömning och betygssättning utgår lärarna från de nationella målen i kursplanerna och från betygskriterierna.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering

Enligt läroplanen för det obligatoriska skolväsendet m.m., Lpo 94, avsnittet 2.7 uttrycker betyget i vad mån den enskilda eleven har uppnått de mål som uttrycks i kursplanen för respektive ämne eller ämnesblock. Läraren ska utifrån kursplanernas krav allsidigt utvärdera varje elevs kunskapsutveckling, muntligt och skriftligt redovisa detta för eleven och hemmen samt informera rektorn. Som stöd för betygssättningen finns ämnesspecifika kriterier för olika kvalitetssteg. Dessa betygskriterier anges i anslutning till respektive kursplan.

Vid samtal med elever framgår att eleverna i huvudsak förstår på vilka grunder betyg sätts i de olika ämnena. Emellertid framför flera elever att de är kritiska till hur undervisningen i ämnet idrott och hälsa utformas och betygssätts vid skolan. "Det enda som räknas om man ska få ett bra betyg är de idrottsliga prestationerna" menar eleverna samstämmigt. De menar att undervisningen i betygsdande del kännetecknas av någon form av tävlingsmoment där elevernas prestationer bedöms. I samtal uppger lärare att det kan finnas fog för elevernas kritik. Flera elever framför dessutom att det förekommer att elever favoriseras i ämnet moderna språk. De menar att det är mest de redan duktiga eleverna som får möjlighet att visa sina kunskaper på lektionerna och elever som behöver mer stöd och uppmuntran får inte alltid visa sina kunskaper på samma sätt. Rektorn menar att det kan förekomma att lärare har olika syn på hur ett ämne ska bedömas och betygssättas. Lärarna vid Aspenskolan har diskuterat resultaten vid de nationella ämnesproven för ämnena svenska, engelska och matematik. I övrigt samverkar inte lärare vid betygssättningen och det görs inte systematiska jämförelser inom skolan. Inte heller förekommer någon större samverkan med andra skolor kring bedömning och betygssättning.

Betygssättning är en myndighetsutövning som åvilar den enskilde läraren. Skolinspektionen kan inom ramen för denna tillsyn inte bedöma om betygssättningen i ett enskilt ämne sätts på felaktiga grunder. Med de uppgifter eleverna framför ifrågasätter dock Skolinspektionen om en allsidig bedömning görs av elevernas kunskaper med fokus på de krav som anges i de nationella kursplanerna och betygskriterierna. Skolinspektionen bedömer att skolan i högre grad måste analysera på vilka grunder betyg sätts så att eleverna garanteras en likvärdig och rättvis betygssättning.

1.3.3 Betyg sätts och utfärdas, skriftliga bedömningar ges och betygskatalog förs enligt grundskoleförordningens krav.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering

En elevs betyg ska antecknas i en betygskatalog, grundskoleförordningen 7 kap. 11 §. Beslut enligt 7 kap. 7 och 9 §§ grundskoleförordningen att inte sätta betyg i ett ämne eller ett ämnesblock ska också antecknas i betygskatalogen. Av anteckningen ska det framgå om betyget har satts innan eller efter det att ett ämne eller ett ämnesblock har avslutats. Skriftliga bedömningar, tidigare skriftliga omdömen, ska hållas samlade.

Vid kontroll av betygskatalogen i Aspenskolan framkommer att sätta betyg ändras av undervisande lärare utan att orsaken till detta framgår i betygskatalogen.

Skolinspektionen bedömer att skolan måste se till att betygskatalogen förs på ett rättssäkert sätt.

Se vidare Skolverkets föreskrifter om betygskatalog för grundskolan (SKOLFS 2009:27).

1.4 Genomförande av utbildningen

Bedömningspunkter

1.4.1 Läroplanens och kursplanernas mål att sträva mot anger inriktningen för skolans utbildning.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering
Av Lpo 94, avsnitt 2 Mål och riktlinjer, framgår bl.a. följande. Mål att sträva mot anger inriktningen på skolans arbete. De anger därmed en önskad kvalitetsutveckling i skolan. Mål att uppnå uttrycker vad eleverna minst ska ha uppnått när de lämnar skolan. Enligt 2 kap. 6 § grundskoleförordningen finns en kursplan för varje ämne. I kursplanen anges de mål som undervisningen ska sträva mot, och de mål som eleverna ska ha uppnått efter det femte och det nionde skolåret. I kommunen har ett gemensamt arbete pågått för att lokalt tolka och konkretisera de nationella målen för utbildningen. Skolorna i kommunen har beslutat att undervisningen i varje ämne ska utgå från de lokala tolkningarna. Det framgår inte av de lokala tolkningarna att utbildningen ska inriktas på de strävansmål som anges i de nationella målen. Lärare uppger att undervisningen i högre grad läggs upp och genomförs med utgångspunkt i uppnåendemålen. Några lärare i högre årskurserna menar att de i samtal med eleverna försöker diskutera strävansmålen. Andra lärare menar att det på skolan inte förts så mycket diskussioner kring strävansmålen. I samtal med lärare framkommer också att det finns olika uppfattningar om vad strävansmålen egentligen innebär. Skolinspektionen bedömer att utbildningen vid Aspenskolan på ett tydligare sätt bör utgå från strävansmålen.

1.4.2 Eleverna ges möjlighet till inflytande och ansvarstagande över det egna lärandet.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering
Enligt 4 kap. 2 § skollagen ska eleverna ha inflytande över hur deras utbildning utformas. Omfattningen och utformningen av elevernas inflytande ska anpassas efter deras ålder och mognad. Enligt avsnitt 1 i Lpo 94 ska skolan klargöra för elever och föräldrar vilka mål utbildningen har, vilka krav skolan ställer och

vilka rättigheter och skyldigheter elever och deras vårdnadshavare har. Att den enskilda skolan är tydlig i fråga om mål, innehåll och arbetsformer är en förutsättning för elevers och vårdnadshavares rätt till inflytande och påverkan. Det är inte minst viktigt som underlag för den enskildes val i skolan. Enligt avsnitt 2.3 i Lpo 94 ska läraren se till att alla elever oavsett kön och social och kulturell bakgrund får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll samt att detta inflytande ökar med stigande ålder och mognad, svara för att eleverna får pröva olika arbetssätt och arbetsformer och tillsammans med eleverna planera och utvärdera undervisningen.

Elevernas möjlighet till inflytande och ansvarstagande över det egna lärandet varierar mellan olika klasser och lärare. Lärarna i ett arbetslag ger exempel på att eleverna för önska innehåll och form vid temaarbetet. Andra lärare beskriver att eleverna får inflytande inom vissa ramar, exempelvis att kunna välja arbetsformer. Både de yngre och äldre eleverna känner till att det finns mål i varje ämne. Eleverna anger att de endast i liten utsträckning kan påverka innehållet i undervisningen. Däremot kan de få påverka hur de ska redovisa sina kunskaper. Eleverna berättar att möjligheterna till inflytande beror på ämne och på vilken lärare de har. Det finns trivselregler både för hela skolan och för klassen. Eleverna har varit med att utforma dessa regler.

Skolinspektionen bedömer att eleverna inte i tillräcklig hög grad ges möjlighet till inflytande.

1.4.3 Eleverna ges kunskap om demokratins principer och utvecklar sin förmåga att arbeta i demokratiska former.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

1.4.4 De som arbetar i skolan samverkar inom och mellan verksamheterna för att göra skolan till en god miljö för elevernas utveckling och lärande.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering

Enligt Lpo 94 avsnitt 2.5 ska samarbetsformer mellan förskoleklass, skola och fritidshem utvecklas för att berika varje elevs mångsidiga utveckling och lärande. För att stödja elevernas utveckling och lärande i ett långsiktigt perspektiv ska skolan också sträva efter att nå ett förtroendefullt samarbete med förskolan samt med de gymnasiala utbildningar som eleverna fortsätter till. Samarbetet ska utgå från de nationella och lokala mål och riktlinjer som gäller för respektive verksamhet. I samarbetet ska särskilt uppmärksamma elever i behov av särskilt stöd. Enligt Lpo 94 avsnitt 2.2 ska alla som arbetar i skolan samverka för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande. Läraren ska samverka med

andra lärare i arbetet med att nå utbildningsmålen.

Aspenskolan består av fyra arbetslag. De tre arbetslagen undervisar, så långt som det är möjligt schemamässigt, de elever som tillhör respektive arbetslag och någon direkt planerad samverkan mellan arbetslagen förekommer sällan. De förekommer dock samverkansträffar där samtlig personal träffas. De träffarna handlar främst om information av olika slag, fackliga frågor och arbetsmiljö. Gemensamma temaarbeten med ämnesövergripande undervisning förekommer i begränsad utsträckning. Vidare har arbetslagen inte diskuterat sig samman när det gäller exempelvis progression i elevernas lärande och individanpassad undervisning. Exempelvis gäller det elever som varit i behov av särskilt stöd i de lägre årskurserna både inom Aspenskolan och inom skolor vars elever övergår till Aspenskolan i årskurs 7. Samverkan med förberedelseklassen är sporadisk.

Skolinspektionen bedömer att skolan inte utvecklat samverkan inom och mellan verksamheterna i tillräcklig utsträckning för att göra skolan till en god miljö för elevernas utveckling och lärande.

1.4.5 Utbildningen i förskoleklassen stimulerar varje barns utveckling och lärande och ligger till grund till fortsatt skolgång.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

1.5 Anpassning av verksamheten till elevernas behov

Bedömningspunkter

1.5.1 Skolans undervisning anpassas till varje elevs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering

Enligt Lpo 94, avsnitt 1, ska undervisningen anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den ska med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling. Enligt Lpo 94, avsnitt 2.2, ska läraren utgå från varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande och organisera och genomföra arbetet så att eleven utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga.

I Aspenskolan finns flera elever som nyligen kommit till Sverige och som inte behärskar det svenska språket. Dessa elever går alla i en s.k. förberedelseklass. Eleverna har också sin klasstillhörighet i en vanlig klass. Vid samtal med lärare och rektor framkommer att ingen av dessa elever följer samma timplan som övriga elever, de undervisas inte i samtliga ämnen. Någon närmare utredning av

varje elevs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande görs inte för dessa elever. Exempelvis kartlägger man inte vilka kunskaper eleven har i olika ämnen och vilka erfarenheter eleverna har från tidigare skolgång. Det finns exempel på att elever haft goda kunskaper i ett ämne, men där svårigheten endast bestått i att eleven inte behärskat det svenska språket. Det finns elever i förberedelseklassen som inte har studiehandledning på modersmålet trots att de behöver sådant. Eleverna i förberedelseklasserna har i praktiken två mentorer och det varierar i vilken omfattning en samverkan finns mellan dessa.

Skolinspektionen bedömer att Aspenskolan inte anpassar undervisningen till varje elevs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande.

1.5.2 Särskilt stöd ges till barn och elever som har svårigheter i skolarbetet.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering

Särskilt stöd ska ges till elever som har svårigheter i skolarbetet och beslut om detta ska fattas av rektor. Om det framkommer att eleven kan ha behov av särskilda stödåtgärder ska rektor se till att behovet utreds, enligt 4 kap. 1 § skollagen, 5 kap. 1 § grundskoleförordningen. En elev ska ges stödundervisning, om det kan befaras att eleven inte kommer att nå de mål som minst ska ha uppnåtts i slutet av det tredje, det femte och det nionde skolåret eller om eleven av andra skäl behöver särskilt stöd, enligt 5 kap. 4 § grundskoleförordningen. En elev ska få studiehandledning på sitt modersmål, om eleven behöver det enligt 5 kap. 2 § grundskoleförordningen.

Enligt lärare och elevhälsa finns goda rutiner för att identifiera elever som kan vara i behov av stöd. Stöd till elever ges inom arbetslagens ram både i klassen och i studioverksamhet. Det senare innebär att eleverna får särskild eller extra undervisning i vissa ämnen. Elever bekräftar att lärare i allmänhet ger stöd om eleverna behöver det. Lärare framhåller dock att för de elever som har särskilt stort stödbehov ges inte tillräckligt stöd. En svårighet menar lärare är att de inte har tillgång till specialpedagog i den omfattning som behövs. Skolan saknar en kontinuerlig kontakt med en specialpedagog som finns på plats i skolan menar lärare. Specialpedagogerna i kommunen finns som en central resurs. Att skolan har alltför begränsad tillgång till specialpedagog bekräftas delvis av rektorn.

Tillsynen visar att elever som är i behov av studiehandledning på sitt modersmål inte får det. Det gäller exempelvis elever som går i förberedelseklassen.

Med hänsyn till det som framförts av personalen och med hänsyn till att en stor andel elever inte når målen i alla ämnen måste dock skolan utreda och följa upp att alla elever i behov av särskilt stöd får detta i tillräcklig omfattning. Skolinspektionen finner att skolan inte uppfyller de krav som ställs för att ge elever

studiehandledning på modersmålet.

1.5.3 Vid behov av särskilda stödåtgärder utarbetas alltid åtgärdsprogram som uppfyller författningarnas krav.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering

Om det genom uppgifter från skolans personal, en elev, elevens vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att eleven kan ha behov av särskilda stödåtgärder, ska rektorn, enligt 5 kap. 1 § grundskoleförordningen, se till att behovet utreds. Om utredningen visar att eleven behöver särskilt stöd ska rektor se till att ett åtgärdsprogram utarbetas. Av programmet ska det framgå vilka behoven är, hur de ska tillgodoses samt hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när åtgärdsprogrammet utarbetas.

De åtgärdsprogram som skolan upprättar följer en gemensam mall som upprättas för hela rektorsområdet. Skolinspektionen konstaterar att åtgärdsprogrammen på en hel del punkter behöver förtydligas. I de åtgärdsprogram som inspektörerna tagit del av framgår inte om vilket behov av stöd eleverna har. Inte heller framgår det tydligt när uppföljning och utvärdering ska ske. I de fall där uppföljning och utvärdering anges, är tidpunkten alltför långt fram för att åtgärderna ska kunna utvärderas och vid behov korrigeras i tid.

Skolinspektionen bedömer att skolan inte upprättar åtgärdsprogram som uppfyller förordningens krav.

2 Normer och värden

Den regelbundna tillsynen granskar inom detta område skolans arbete för att påverka och stimulera eleverna att omfatta vårt samhälles gemensamma värderingar och låta dem komma till uttryck i vardaglig handling samt skolans arbete för att ge eleverna en trygg miljö.

2.1 Normer och värden i studiemiljö och samvaro

Bedömningspunkter

2.1.1 Skolan utgör en trygg miljö som är inriktad på lärande.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

14 (20)

2.1.2 Skolan och lärarna bedriver ett aktivt värdegrundsarbete.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

2.1.3 Skolan har upprättat en plan mot kränkande behandling i enlighet med författningarna.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering
Lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever upphörde att gälla den 1 januari 2009. Efter den 1 januari 2009 finns bestämmelserna i stället i två lagar, dels i 14 a kap. skollagen angående kränkande behandling, dels i diskrimineringslagen (2008:567) angående diskriminering. Diskrimineringsombudsmannen (DO) ansvarar för tillsynen av diskrimineringslagen. Enligt 14 a kap. 8 § skollagen ska huvudmannen se till att det inom varje särskild verksamhet och varje år upprättas en plan mot kränkande behandling med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som man avser att påbörja eller genomföra under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna genomförts ska tas in i efterföljande års plan. Enligt allmänna råd för att främja likabehandling och förebygga diskriminering, trakasserier och kränkande behandling bör planen innehålla de slutsatser som kan dras av kartläggningarna om situationer i verksamheten. Barnen eller eleverna vid en verksamhet för vilken planen gäller ska enligt 2 § förordning om barns och elevers deltagande i arbetet med planer mot diskriminering och kränkande behandling medverka vid upprättandet, uppföljningen och översynen av den årliga planen mot kränkande behandling. Utformningen och omfattningen av barnen eller elevernas deltagande ska anpassas efter deras ålder och mognad. Aspenskolan har presenterat likabehandlingsplanerna för år 2009 och en efterföljande plan för läsåret 2009/10. Planerna är gemensamma planer för samtliga skolor inom rektorsområdet. Vid tillsynstillfället håller den efterföljande planen på att förändras. Förändringen innebär att det i planen ska framgå en nulägesanalys och planerade åtgärder för alla arbetslag för det kommande läsåret. Likabehandlingsplanen innehåller en allmän översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling. Planen innehåller dock inte vilka åtgärder som man avser att påbörja eller genomföra under kommande året utifrån den kartläggning som genomförts i de olika verksamheterna. I den efterföljande planen saknas en redogörelse hur tidigare planerade och genom-

förda åtgärder har genomförts.

Skolinspektionen bedömer att skolans nuvarande likabehandlingsplan, plan mot kränkande behandling, inte uppfyller lagens krav.

3 Ledning och kvalitetsarbete

Den regelbundna tillsynen granskar inom detta område rektors ansvarstagande för skolans målinriktning samt hur skolans kvalitetsarbete fungerar för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen. Tillsynen behandlar också tillgång till utbildning samt resurser i form av personal liksom hur rektorn följer bestämmelserna för skolan.

3.1 Tillgång till likvärdig utbildning

Bedömningspunkter

3.1.1 Varje elev erbjuds det garanterade antalet undervisningstimmar.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering

I bilaga 3 till skollagen finns föreskrifter om utbildningens omfattning i grundskolan (timplan). I timplanen anges bland annat den garanterade undervisningstiden. Enligt 1 kap. 2 § första stycket grundskoleförordningen avses med garanterad undervisningstid den minsta undervisningstid i timmar som eleverna ska erbjudas och med undervisningstid menas även arbete som planerats av lärare och elever tillsammans och som eleverna genomför under lärares ledning. En kommun får enligt bestämmelserna om försöksverksamheten utan timplan (SFS 1999:903) inom ramen för det totalt garanterade antalet timmar bedriva sin utbildning inom grundskolan.

Kommunens skolor omfattas av försöksverksamheten utan timplan. I det rektorsområde som Aspenskolan tillhör fördelar varje skola sina undervisningstimmar i de olika ämnena. De båda rektorerna som tillsammans ansvarar för rektorsområdet menar att eleverna totalt sett får den garanterade undervisningstiden. På vilket sätt rektorerna kontrollerar detta kan dock inte redovisas. Lärare vid Aspenskolan påpekar att schemat för både elever och lärare är mycket presat, skoldagen slutar alltid kl 14.00. Eleverna menar att det ofta händer att de inte hinner till efterföljande lektion i tid efter vissa lektioner, exempelvis idrott och hälsa. Eleverna uppger att "vi kan få kvarsittning när vi kommit för sent flera gånger, men vi ser ju att även vissa lärare ofta kommer för sent". Eleverna framhåller att det alltför ofta inträffar att lärare kommer för sent till lektionerna. Att lektionerna inte alltid började enligt uppgjort schema var också inspektörernas intryck vid verksamhetsbesök.

16 (20)

Skolinspektionen bedömer att skolan inte har kontroll på att varje elev får den garanterade undervisningstid som varje elev ska erbjudas.

3.1.2 Skolan erbjuder eleverna språkval, elevens val samt modersmålsundervisning i enlighet med författningarna.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

3.1.3 Skolan anordnar undervisning i svenska som andraspråk i enlighet med författningarna.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering

Enligt 2 kap. 15 § grundskoleförordningen sägs att undervisning i svenska som andraspråk ska, om det behövs, anordnas för elever som har ett annat språk än svenska som modersmål, elever som har svenska som modersmål och som har tagits in från skolor i utlandet och invandrarelever som har svenska som huvudsakligt umgängesspråk med en eller båda vårdnadshavarna. Rektorn beslutar om undervisning i svenska som andraspråk ska anordnas för en elev. Enligt 2 kap. 16 § grundskoleförordningen sägs vidare att undervisning i svenska som andraspråk ska anordnas i stället för undervisning i svenska. Svenska som andraspråk kan därutöver anordnas som språkval som elevens val eller inom ramen för skolans val.

I samtal med lärare och rektor framkommer att det finns elever som är berättigade till svenska som andraspråk. Enligt lärare ges dessa elever extra stöd men de deltar annars i ordinarie undervisning i ämnet svenska.

Skolinspektionen konstaterar att eleverna inte erbjuds svenska som andraspråk som alternativ till ämnet svenska.

3.1.4 Skolan erbjuder eleverna studie- och yrkesorientering.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

3.1.5 Utbildningen är avgiftsfri för alla elever med undantag av enstaka inslag som kan föranleda en obetydlig kostnad för eleverna.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

3.2 Personalens utbildning

Bedömningspunkter

3.2.1 Skolans pedagogiska personal har utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

3.2.2 Rektorn har genom utbildning och erfarenhet förvärvat pedagogisk insikt.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

3.3 Rektors ansvar

Bedömningspunkter

3.3.1 Rektorn håller sig förtrogen med det dagliga arbetet och tar som pedagogisk ledare det övergripande ansvaret för att verksamheten inriktas på att nå de nationella målen.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

3.3.2 Rektorn fattar beslut enligt bestämmelserna.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

3.3.3 Lagen om registerkontroll av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg iakttas.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

18 (20)

3.4 Kvalitetsarbete

Bedömningspunkter

3.4.1 Skolan bedriver ett systematiskt kvalitetsarbete, det vill säga planerar, följer upp och utvärderar sin verksamhet samt tar tillvara resultaten och omsätter dessa i åtgärder för att förbättra måluppfyllelsen.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

Motivering
Enligt avsnitt 1 i Lpo 94 måste skolans verksamhet utvecklas så att den svarar mot uppställda mål. Huvudmannen har ett givet ansvar för att så sker. Den dagliga pedagogiska ledningen av skolan och lärarnas professionella ansvar är förutsättningar för att skolan utvecklas kvalitativt. Detta kräver att undervisningsmålen ständigt prövas, resultaten följs upp och utvärderas och att nya metoder prövas och utvecklas. Ett sådant arbete måste ske i ett aktivt samspel mellan skolans personal och elever och i nära kontakt med såväl hemmen som med det omgivande samhället. Enligt avsnitt 2.8 i Lpo 94 har rektorn det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas på att nå de nationella målen. Rektorn ansvarar för att en lokal arbetsplan upprättas samt för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen och till målen i skolplanen och den lokala arbetsplanen. Rektorn har ansvaret för skolans resultat. Skolinspektionen kan konstatera att det bland skolans personal finns en stor medvetenhet och engagemang för ett kontinuerligt kvalitetsarbete. Detta arbete inkluderar planering, uppföljning och i viss mån utvärdering. Skolans kvalitetsarbete tar dock inte i tillräcklig utsträckning sin utgångspunkt i elevernas kunskapsresultat. Skolinspektionen vill framhålla att arbetet med övergripande sammanställningar och analyser av måluppfyllelsen är en viktig förutsättning för att åstadkomma förbättringar. Ett systematiskt kvalitetsarbete är också viktigt för verksamheten ska kunna rikta in sig på de åtgärder som behöver vidtas för ökad måluppfyllelse. Skolinspektionen bedömer att kommunen måste utveckla sitt systematiska kvalitetsarbete med uppföljning, utvärdering och analys med fokus på kunskapsresultaten.

3.4.2 Kvalitetsarbetet dokumenteras i en kvalitetsredovisning som uppfyller förordningens krav.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering

Enligt 1 § förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m. ska bl.a. varje skola som ingår i det offentliga skolväsendet och varje kommunalt bedrivet fritidshem årligen upprätta en skriftlig kvalitetsredovisning som ett led i den kontinuerliga uppföljningen och utvärderingen av verksamheten.

Enligt 2 § samma förordning ska arbetet med kvalitetsredovisning främja skolornas kvalitetsarbete och därigenom bidra till att förverkliga utbildningarnas nationella mål. Kvalitetsredovisningen syftar även till att ge information om verksamheten och dess måluppfyllelse.

Enligt 3 § samma förordning ska kvalitetsredovisningarna innehålla en bedömning av i vilken utsträckning de nationella målen för utbildningen har förverkligats och en redogörelse för vilka åtgärder kommunen respektive skolan, förskolan eller fritidshemmet avser att vidta för ökad måluppfyllelse. I kvalitetsredovisningarna ska verksamhetens förutsättningar, arbetet i verksamheten och utbildningens måluppfyllelse redovisas.

Enligt 4 § samma förordning ska elever, lärare och övriga personal medverka i utarbetandet av och elevernas föräldrar ska ges möjlighet att delta i arbetet med kvalitetsredovisningen. I kvalitetsredovisningen ska uppföljning och utvärdering av likabehandlingsplaner enligt 3 kap. 16 § diskrimineringslagen (2008:567) och planer mot kränkande behandling enligt 14 a kap. 8 § skollagen (1985:1100) redovisas.

För rektorsområdet upprättas en gemensam kvalitetsredovisning som omfattar Aspenskolan, Kyrkskolan, Mehede skola samt Bruksskolan. Varje arbetslag upprättar också egna kvalitetsredovisningar som sedan ligger till grund för rektorsområdets gemensamma redovisning. Av intervjuer med lärare framgår att personalen är väl insatta i kvalitetsredovisningens syfte och funktion. Personalen uppfattar kvalitetsredovisningen som en rapportering till nämnd och förvaltning men också som en del i utvecklingsarbetet. Kvalitetsredovisningen tar sin utgångspunkt i barn- och utbildningsnämndens prioriterade mål och innehåller en uppräkningslista av hur skolorna har arbetat med en mängd olika nationella mål. I kvalitetsredovisningen redovisas resultaten vid de nationella proven i årskurs 5 och årskurs 9. Måluppfyllelsen för samtliga ämnen finns redovisat för årskurs 5. Kvalitetsredovisningen innehåller dock inte någon sammanställning av kunskapsresultat för andra ämnen än svenska, engelska och matematik i årskurs 9. Det saknas alltså uppföljningar och analyser av flera ämnen där en stor andel elever inte når målen. Kvalitetsredovisningen innehåller en redovisning av vidtagna åtgärder men är inte underbyggd av diskussion och analyser av resultaten och det är därför svårt att veta om dessa åtgärder är adekvata för att öka måluppfyllelsen. Föräldrar har inte givits möjlighet att delta i arbetet. I kvalitetsredovisningen redovisas inte någon uppföljning och utvärdering av likabehandlingsplaner och planer mot kränkande behandling.

20 (20)

Skolinspektionen bedömer att skolans kvalitetsredovisning inte uppfyller de krav som kan ställas på en sådan enligt förordningen.

2009-11-25 Göteborg

Agneta Wennberg

Hans Enckell